

Vergaderjaar 2010–2011

32 316

Wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs inzake de beroepsgerichte kwalificatiestructuur

Nr. 19

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 mei 2011

Hierbij bied ik u aan de antwoorden op de vragen tijdens het plenaire debat van 27 april jl. betreffende wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs inzake de invoering van een competentiegerichte kwalificatiestructuur voor het beroepsonderwijs (32 316, nr. 2).

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
J. M. van Bijsterveldt-Vliegenthart

Ik beantwoord de vragen in volgorde van sprekers in de eerste termijn, waarbij ik bij enkele sprekers de vragen en antwoorden heb geclusterd.

De antwoorden op de vragen van de heer van der Ham (D66).

Eerst beantwoord ik de vragen die gaan over de kwalificatiestructuur, vervolgens de vragen over de rol van actoren bij de totstandkoming van kwalificatiedossiers en onderwijsprogramma's, daarna de vragen over opleidingsdomeinen en tot slot de overige vragen.

I. De kwalificatiestructuur

Krijgen met cgo studenten voldoende kennis en praktische vaardigheden mee voor de arbeidsmarkt of het vervolgonderwijs?

Aan de basis van goed beroepsonderwijs staat gedegen kennis van het vak. In een kwalificatiedossier worden kerntaken en werkprocessen beschreven, in combinatie met de daarbij benodigde vakkennis en vaardigheden. Deze staan centraal en het beheersen hiervan (in combinatie met de kwalificatie-eisen voor doorstroom en burgerschap) bepaalt of de student een goede start kan maken op de arbeidsmarkt en over voldoende kennis beschikt om door te stromen naar een hoger niveau.

Levert dit wetsvoorstel wel de werknemers op waar het bedrijfsleven om vraagt?

Dit wetsvoorstel bepaalt niet concreet wat beginnende werknemers geleerd moeten hebben maar legt de uitgangspunten en de kaders voor het stelsel vast. Het stelsel is erop gericht – en erop ingericht – dat het bedrijfsleven grote invloed heeft op het middelbaar beroepsonderwijs; het bedrijfsleven bepaalt voor welke beroepen er beroepsopleidingen moeten zijn en geeft in samenspraak met het onderwijs aan wat beginnende beroepsbeoefenaren moeten kennen en kunnen. De kwalificatiedossiers worden vervolgens ontwikkeld door de kenniscentra die daarvoor paritaire commissies hebben ingesteld. Hierin zijn onderwijs en bedrijfsleven vertegenwoordigd. Het bedrijfsleven verzorgt (via de beroepspraktijkvorming) een deel van elke opleiding en is betrokken bij de toetsing. Het bedrijfsleven kan dus zijn invloed uitoefenen en doet dat ook. Het bedrijfsleven is er, met andere woorden, zelf bij.

Moeten we cgo van bovenaf regelen? Moet CGO niet vooral van onderaf gebeuren?

De ontwikkeling naar competentiegerichte kwalificatiedossiers is ingezet op verzoek van het bedrijfsleven. Onderwijs en bedrijfsleven bepalen samen het «wat» en leggen dat – via de paritaire commissies van de kenniscentra – vast in de kwalificatiedossiers. Ik stel die vast op voorstel van de paritaire commissies. Dit «wat» wordt dus niet door OCW van bovenaf opgelegd. Daarvoor is allereerst door de kenniscentra grondig onderzoek verricht en onderwijs en bedrijfsleven hebben op basis daarvan zelf geformuleerd wat studenten aan het eind van de opleiding moeten kennen en kunnen. Het is aan de instellingen om op basis van deze kwalificatiedossiers hun opleidingen vorm te geven. Over het «hoe» ga ik dus niet. Maar uiteindelijk moeten de studenten wel aantonen over de in de kwalificatiedossiers beschreven kennis, houding en vaardigheden te beschikken. Dit systeem zorgt ervoor dat afgestudeerden in het mbo een diploma met een voldoende (landelijk) civiel effect verwerven.

Is het wetsvoorstel Dijsselbloemproof?

De ontwikkelingen zijn in gang gezet vóór de commissie Dijsselbloem haar onderzoek deed. Naar aanleiding van de resultaten van dat onderzoek en die van het eigen onderzoek van de Kamer was al geconstateerd dat in eerste instantie aan de Dijsselbloemcriteria niet was voldaan, maar dat er wel een basis lag om door te gaan met het traject. Aan een aantal zaken moest nog wel worden gewerkt. Bijvoorbeeld aan de goede bedrijfsvoering op de scholen. Daaraan is hard gewerkt en daaraan wordt nog steeds gewerkt, en ik heb dat gericht gemonitord en ondersteund.

In hoeverre hebben de MBO's vanuit een soort gezagsgetrouwe reflex al het CGO ingevoerd? Heeft de minister dat wel actief willen voorkomen om daadwerkelijk ook de verschillen te zien? Ik vraag dit alles omdat een van de conclusies van de commissie-Dijsselbloemproef was dat de Kamer handelde op basis van vermeend draagvlak. 85% draagvlak klinkt zo overtuigend dat je bijna geen vinger meer naar dit wetsvoorstel zou willen uitsteken.

Tijdens de experimenteerfase is vanaf den beginne beoogd om fasegewijs te komen tot brede invoering van de nieuwe kwalificatiedossiers. Het wetsvoorstel waarin de structurele invoering wordt geregeld is mede gebaseerd op de ervaringen die in de experimenteerfase zijn verkregen. De Tweede Kamer is telkens op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen rond de invoering. In de eerste jaren heb ik het aantal experimentele opleidingen beperkt om ervaring op te doen met de nieuwe kwalificatiedossiers en ik heb bij mijn aantreden als staatssecretaris al vrij snel uitstel van de definitieve invoering geregeld (brief van 5 april 2007, TK 27 451, nr. 68), omdat de invoering, zoals bekend, allesbehalve vlekkeloos verliep. Het is niet zo dat docenten en studenten puur «gezagsgetrouw» hebben ingevoerd. Er was een groeiend draagvlak in de loop van de tijd. Uit het onderzoek van uw Kamer (Tweede Kamer 31 524, nr. 2) bleek dat het draagvlak bij de docenten 52% bedroeg. Ook nadien zijn er diverse onderzoeken gedaan (zie de onderzoeken van MBO 2010). Uit het laatste onderzoek uit de zomer van 2010 blijkt dat 71% van de docenten tevreden is over de organisatie van hun eigen opleidingen en zich voldoende toegerust voelt om opleidingen gebaseerd op kwalificatiedossiers aan te bieden.

Inmiddels is 85,9% van de studenten in het mbo ingeschreven op een opleiding gebaseerd op een nieuw kwalificatiedossier. Dit blijkt uit uit het Basisregister onderwijs (BRON) en volgt uit de gegevens die de instellingen in BRON hebben ingevoerd.

Ontwikkeling studentenaantallen in percentages:

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Eindtermen	98,4%	91,3%	75,5%	58,9%	41,7%	26,5%	14,0%
CGO	1,6%	8,7%	24,5%	41,1%	58,3%	73,5%	86,0%

Wat gaat er mis als we de invoering van de competentiegerichte kwalificatiestructuur facultatief laten? Wij controleren op het wat, niet het hoe. Waarom dat van bovenaf regelen?

Ik begrijp deze vraag zo, dat de heer Van der Ham aan de instellingen de keuze zou willen laten tussen het aanbieden van opleidingen gebaseerd op nieuwe kwalificatiedossiers en opleidingen gebaseerd op oude eindtermendocumenten. Naar mijn overtuiging is het wenselijk dat landelijk eenduidig vastligt wat studenten aan het eind van hun opleiding moeten kennen en kunnen om hun diploma te kunnen krijgen; er moeten niet twee kwalificatiestructuren naast elkaar blijven bestaan. Dat is voor de studenten en het afnemend bedrijfsleven weinig inzichtelijk, het

ondergraaft op den duur het landelijk civiel effect van het diploma en het is ook te arbeidsintensief voor de instellingen en de docenten. De weg náár de diploma's, de vormgeving van de onderwijsprogramma's, laat ik – ook met kwalificatiedossiers – aan de instellingen. We zien op verschillende scholen dan ook verschillende aanpakken. Mooie voorbeelden daarvan vormen de vakcolleges – relatief traditioneel onderwijs, terwijl in Twente opleidingen werken volgens het innovatieve principe van de netwerkschool. Beide vormen zijn mogelijk binnen de kwalificatiestructuur,

Ik hoor teveel klachten. Ik vraag me af of de hoge cijfers over steun voor invoering (85% voert het al in) daarmee wel corresponderen.

Naar klachten moet natuurlijk altijd goed gekeken worden. Ik heb het coördinatiepunt een website laten inrichten waarop docenten klachten over de kwalificatiedossiers kunnen melden. Hieraan is veel bekendheid gegeven. Op de website zijn niet veel klachten gemeld. Wat betreft de cijfers over de invoering: deze komen uit het Basisregister onderwijs (BRON) dat door DUO wordt bijgehouden.

II. De rol van de actoren totstandkoming van de kwalificatiedossiers en onderwijsprogramma's

Waarom betrekken wij de docenten niet veel meer bij het wat en het hoe? Waarom zit er niet in iedere paritaire commissie een leraar?

Ik vind dat de ervaringen van docenten inderdaad benut moeten worden bij de verdere ontwikkeling van kwalificatiedossiers en heb dan ook maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat dat gebeurt. In ieder kwalificatiedossier moet worden aangegeven hoe docenten zijn betrokken bij de ontwikkeling van de kwalificaties en ervaringen kunnen worden geuit op de website www.mijnkwalificatiedossier.nl. Het coördinatiepunt leidt deze informatie vervolgens door naar het betrokken kenniscentrum. Bij de vertaling van de kwalificatiedossiers naar de opleidingsprogramma's (het «hoe») heeft de docent zeggenschap via de afspraken in het professioneel statuut.

Daarnaast heeft een aantal docenten zitting in een paritaire commissie (in een aantal paritaire commissies zitten docenten) of neemt deel aan een bedrijfstakgroep (de bedrijfstakgroepen van de MBO raad die branchegericht samenwerken met docenten in roc's, aoc's en vakinstellingen).

Voor de toekomst verwacht ik dat de stichting Beroepsonderwijs bedrijfsleven i.o. voorstellen zal doen voor de wijze waarop paritaire commissies moeten worden samengesteld; dit naar aanleiding van de voornemens die zijn neergelegd in het Actieplan. Ik zou daar niet op vooruit willen lopen door nu al een verplichting in de wet op te nemen om in iedere paritaire commissie een docent op te nemen. Ik heb er echter geen principiële bezwaren tegen.

Waarom is ervoor gekozen om het coördinatiepunt bij het COLO onder te brengen en niet bij scholen als tegenmacht?

Het coördinatiepunt is door de kenniscentra ingesteld en ondergebracht bij het COLO waar het een onafhankelijke positie heeft (dit is in reglement en statuten van COLO vastgelegd). Het coördinatiepunt was niet zozeer beoogd als tegenmacht voor de scholen maar heeft als doel om – als tegenmacht jegens de individuele kenniscentra – te waken en adviseren over de kwaliteit van de kwalificatiestructuur, transparant en kritisch te werken en onpartijdig en toegankelijk voor belanghebbenden te zijn. Voor

die taken ontvangt het coördinatiepunt (via het COLO) subsidie. In de Beleidsregel kwalificatiedossiers heb ik de taken en bevoegdheden van het coördinatiepunt omschreven en het toetsingskader vastgelegd dat het coördinatiepunt hanteert bij zijn werk; het coördinatiepunt legt daarover rechtstreeks aan mij verantwoording af.

Wat kunnen docenten afdwingen via het professioneel statuut?

Artikel 4.1.3 van de WEB verplicht bevoegde gezagsorganen om een Professioneel Statuut vast te stellen in overeenstemming met vakorganisaties. In de mbo-sector is over het Professioneel Statuut op 11 juni 2009 overeenstemming bereikt tussen sociale partners. Sociale partners in het mbo hebben besloten het Professioneel Statuut als zelfstandige voor onbepaalde tijd bindende overeenkomst op te nemen in de CAO BVE. Hierdoor maakt het Professioneel Statuut onderdeel uit van de huidige en toekomstige CAO BVE en kan de inhoud alleen met instemming van alle partijen worden gewijzigd.

In het Professioneel Statuut erkent het bevoegd gezag de professionele autonomie en verantwoordelijkheid van de medewerker en het recht om – binnen wettelijke, organisatorische en professionele kaders – zelfstandig en in collegiale samenspraak – beslissingen te nemen over de beroepsuitoefening. Op instellingen die onder de WEB vallen is de Wet op de Ondernemingsraden (WOR) van toepassing. De WOR bepaalt dat de ondernemingsraad instemmingsrecht heeft op een regeling op het gebied van het werkoverleg.

De artikelen 5 en 6 van het Professioneel Statuut regelen dat op de instelling door middel van een regeling voor het werkoverleg afspraken gemaakt worden over de wijze waarop de betrokkenheid van de professionele medewerkers bij de totstandkoming van het beleid van de organisatie op de terreinen waarop hun beroepsuitoefening betrekking heeft wordt geregeld. Op deze wijze worden de professionele medewerkers binnen de instelling actief betrokken bij het «hoe» van het onderwijs.

Overigens regelt het Professioneel Statuut in de artikelen 1 tot en met 4 de professionaliteit en het professioneel handelen van medewerkers in het onderwijs. Hierbij wordt een actieve bijdrage aan het werkoverleg uitdrukkelijk benoemd.

Hoe zit het met de betrokkenheid van leerlingen bij het cgo? Hoeveel ROC's hebben daadwerkelijk leerlingraden? Welke bevoegdheden hebben deze leerlingraden op het gebied van de inrichting van het onderwijs?

Studenten zijn niet als formele partij betrokken bij de ontwikkeling van het cgo. Dat vind ik ook niet aan de orde. Ik vind niet dat studenten zelf moeten bepalen wat zij moeten kennen en kunnen aan het eind van hun opleiding. Wel is het oordeel van studenten over hun eigen opleiding van groot belang. Via de JOB-monitor krijgen we daar zicht op en (inmiddels ook) via de Keuzegids. Uit de JOB-monitor 2010 blijkt dat studenten over de opleidingen gebaseerd op een kwalificatiedossier in eenzelfde mate tevreden zijn als de studenten die een eindtermenopleiding volgen. Het rapportcijfer over de opleiding is 6,9.

De vorming van studentenraden (in de WEB deelnemersraden genoemd) is verplicht geworden vanaf 1 maart 2010; vanaf dat moment hadden de instellingen een jaar de tijd om de studentenraden te organiseren. In maart 2011 was bij 30 instellingen de studentenraad geïnstalleerd en bij 32 instellingen was de raad in oprichting; van 4 instellingen is de stand van zaken niet bekend of is bekend dat het niet lukt.

III. Opleidingsdomeinen

Wat betekent de invoering van opleidingsdomeinen voor het toeleverende onderwijs(VMBO)? Wat verwacht de minister voor aanpassingen op dat gebied?

De invoering van opleidingsdomeinen kan gevolgen hebben voor de indeling van de sectoren en de beroepsgerichte programma's in het vmbo. Ik kijk daar goed naar. In mijn brief van 29 april 2011 (Beleidsbrief op weg naar een toekomstbestendig vmbo) ben ik ingegaan op de actualisatie van de vmbo-programma's.

Bestaat straks niet voor iedere student de mogelijkheid om zich voor een opleidingsdomein in te schrijven?

De onderwijsinstellingen worden niet verplicht om inschrijving van studenten voor opleidingsdomeinen of kwalificatiedossiers mogelijk te maken. Instellingen kunnen opleidingsdomeinen waar nodig fasegewijs invoeren, dat wil zeggen stapsgewijs meer domeinprogramma's aanbieden. Domeinen worden mogelijk gemaakt op verzoek van de onderwijsinstellingen, maar zij worden niet verplicht om ze ook over de hele linie in te voeren. Dit kan betekenen dat studenten op een bepaalde school niet voor een domein kunnen kiezen.

Wie houdt toezicht op de kwaliteit van opleidingsdomeinen?

De Inspectie van het Onderwijs houdt – als onderdeel van het toezicht op de kwaliteit van de opleidingstrajecten – ook toezicht op de kwaliteit van domeinprogramma's.

Wanneer komen de monitors voor die opleidingsdomeinen precies?

Na invoering van de opleidingsdomeinen wordt gestart met de monitor domeinen.

Wat betekenen de opleidingsdomeinen voor de doorstroommogelijkheden naar het HBO?

Verwacht wordt dat door de invoering van opleidingsdomeinen studenten die bij het begin van hun opleiding nog niet precies weten wat ze willen, door het domeinprogramma te volgen beter hun studiekeuze binnen het mbo kunnen maken. Voor de doorstroom naar het hbo heeft dit geen directe gevolgen omdat de studenten uiteindelijk wel op een gerichte kwalificatie moeten uitstromen. Los van de invoering van domeinen ga ik wel inzetten op betere begeleiding van studenten; zie ook de maatregelen die zijn aangekondigd in het Actieplan.

Waarom is de verblijfsduur (in opleidingsdomein/kwalificatiedossier) gemaximeerd?

De duurbegrenzing van domeinen (maximaal 1 jaar bekostiging) is opgenomen om ervoor te zorgen dat de studieduur niet te lang wordt. Daarbij komt dat een te lang domeinprogramma ten koste kan gaan van de motivatie en inzet van studenten.

IV. Overige vragen

De plannen kunnen ertoe leiden dat het cgo een excuus wordt om nog minder bevoegde docenten in te zetten in het onderwijs. Hoe wil de minister dat voorkomen?

Dit wetsvoorstel geeft geen enkele rechtvaardigingsgrond om minder bevoegde docenten in te zetten. Ik acht het van groot belang dat onderwijs altijd wordt verzorgd onder verantwoordelijkheid van een bevoegd docent. We zetten ook stevig in op de ontwikkeling van bevoegd en bekwaam onderwijspersoneel; zie ook de aankondiging neergelegd in het regeerakkoord betreffende het beroepsregister waarbij de inschrijving is gekoppeld aan een periodiek bijscholingsvereiste. Staatssecretaris Zijlstra zal binnenkort het Actieplan leraar 2020 aan u voorleggen. In dat plan wordt het lerarenbeleid ook met betrekking tot het mbo verder uitgewerkt.

Op welke manier maken scholen al gebruik van intake-toetsen taal en rekenen en is dat selecterend of alleen om het onderwijs voor de studenten op maat te maken? Hoe zorgen scholen ervoor dat het niveau van taal en rekenen altijd voldoende is om te kunnen doorstromen?

Ter voorbereiding op de centrale examinering van Nederlands en rekenen voor de niveaus 2, 3 en 4 nemen mbo-scholen bij veel startende mbo-studenten intake-toetsen af. Deze intake-toetsen zijn gebaseerd op de vereiste referentieniveaus voor Nederlands en rekenen (voor elke mbo-opleiding is het vereiste referentieniveau vastgelegd in het kwalificatiedossier). De resultaten hiervan worden gebruikt voor de inrichting van het taal- en rekenonderwijs. Ik ontvang geen signalen dat deze toetsen ook voor selectie worden ingezet. Het niveau van Nederlands en rekenen moet vanaf 2013/2014 (niveau 4) en 2014/2015 (niveaus 2 en 3) voldoende zijn om te kunnen doorstromen; vanaf genoemde studiejaar tellen de examens Nederlands en rekenen namelijk mee voor het behalen van het mbo-diploma. Het onderwijs in taal en rekenen is dus niet vrijblijvend, noch voor de scholen noch voor de studenten. Hoe scholen vorm geven aan het taal- en rekenonderwijs bepalen zij zelf.

Hoe wordt in de kwalificatiedossiers rekening gehouden met internationale vaardigheden? Wordt bij die kwalificatiedossiers ook gekeken naar de internationale arbeidsmarkt? Zo ja, hoe? Wat betekent dit voor de doorstroom naar buitenlandse opleidingen?

De rol van internationalisering neemt toe, ook in beroepen op mbo-niveau. Ongeveer de helft van de kwalificatiedossiers besteedt specifiek aandacht aan internationale ontwikkelingen in het beroep, naast de meer culturele aspecten van internationalisering die in de drievoudige kwalificering aan de orde komen. Wanneer internationale wet- en regelgeving een rol speelt, zoals in de luchtvaart en de zorg het geval is, is dat afzonderlijk opgenomen in het betreffende kwalificatiedossier. Internationale handel (denk ook aan de groene sector) en logistiek krijgen in kwalificatiedossiers veel aandacht. Maar ook op het gebied van de horeca en in artistieke vakgerichte beroepen (glas, mode, edelsmeden) is Nederland sterk internationaal georiënteerd. Ik hecht groot belang aan taalvaardigheid, ook in het mbo. Ik zal voor alle mbo-opleidingen op niveau 4 Engels verplicht stellen. Bij aanvaarding van dit wetsvoorstel ontstaat de grondslag om algemene maatregel van bestuur die eisen te kunnen stellen. De beheersing van het Engels komt natuurlijk ook van pas bij een internationale stage, waarvoor de belangstelling onder mbo-studenten groeit. Ik verwacht dat door de koppeling van het Nederlandse kwalificatiekader (NLQF) aan het EQF, dat vrijwel gereed is, de mobiliteit nog verder zal vergemakkelijken.

Is koppeling met Europees Kwalificatiekader gerealiseerd?

Het proces om te komen tot koppeling van de kwalificatiedossiers aan het Europees Kwalificatiekader (ofwel European Qualification Frame, EQF) is

nagenoeg afgerond. Op 11 mei jl. heb ik het voorstel van de commissie Leijnse ontvangen.

Het format van de kwalificatiedossiers en het gebruik van competenties sluit goed aan bij de kenmerken van het EQF en het NLQF. Het feit dat we in Nederland al lang werken met vier mbo-niveaus maakt dat de mbo-niveaus in NLQF niveaus ingeschaald kunnen worden. Hierdoor hoeven niet alle kwalificaties individueel beoordeeld en ingeschaald te worden. Indien men na vaststelling van het NLQF meent dat individuele kwalificaties in een ander NLQF niveau thuishoren, bestaat de mogelijkheid dit aan te passen. Na vaststelling van het NLQF zal een nationaal coördinatiepunt NLQF aangewezen worden dat onder meer verantwoordelijk wordt voor deze inschaling.

Hoe draagt de invoering van kwalificatiedossiers en de opleidingsdomeinen bij tot het terugdringen van het grote aantal opleidingen en kwalificaties in het beroepsonderwijs?

De invoering van kwalificatiedossiers heeft tot minder reductie van het aantal kwalificaties geleid dan was beoogd. Vanuit de branches hecht men aan herkenbaarheid van kwalificaties en acht men het ongewenst dit aantal te zwaar te reduceren. De mogelijkheid om deelnemers in te schrijven op kwalificatiedossiers en opleidingsdomeinen kan wel ervoor zorgen dat het onderwijs voor de instellingen gemakkelijker organiseerbaar wordt.

Hoe verhoudt de zorgplicht van de onderwijsinstellingen zich tot de macrodoelmatigheid die de minister wil?

Instellingen behoeven niet op te leiden voor alle kwalificaties; zij moeten daarin keuzes maken die passen bij de behoeften van de deelnemers en het bedrijfsleven in hun regio en ervoor zorgen dat zij alleen beroepsopleidingen aanbieden die voldoende arbeidsmarktperspectief bieden. Ook moeten zij zich ervan vergewissen dat er voldoende beroepspraktijkvormingsplaatsen beschikbaar zijn voor hun studenten. Dit tezamen met het gegeven dat door een transparante kwalificatiestructuur landelijk vaststaat welke beroepsopleidingen er kunnen zijn, draagt bij aan de macrodoelmatigheid. Daarnaast stimuleer ik dat jongeren een weloverwogen keuze voor een beroepsopleiding maken die hun kans op werk vergroot. Bijvoorbeeld via de sites www.kansopwerk.nl en www.stagemarkt.nl kunnen jongeren alle informatie vinden over het arbeidsmarktperspectief van opleidingen. Opleidingen zonder enig arbeidsmarktperspectief horen overigens niet thuis in de kwalificatiestructuur mbo.

Wanneer vindt de evaluatie van deze wet plaats?

In het wetsvoorstel is geen evaluatiedatum opgenomen. Ik zou hiervoor ook niet één datum willen vaststellen. Ik vind dat de evaluatie van de kwalificatiedossiers moet geschieden voordat wij een nieuwe generatie kwalificatiedossiers vaststellen, dus binnen drie jaar. Voor de opleidingsdomeinen geldt dat wij tenminste een cohort zouden moeten kunnen volgen om conclusies te kunnen trekken. Een goede evaluatie kan dus pas vier jaar na invoering worden gehouden. Dat zal ik arrangeren. Ik zal wel tussentijds goed monitoren.

Waarom is er gekozen voor een cyclus van zes jaar om de kwalificatiedossiers te evalueren?

Met de ontwikkeling van kwalificatiedossiers en het format daarvoor is ook een langere houdbaarheid beoogd. Moesten eindtermdocumenten soms ieder jaar opnieuw gewijzigd worden, en in ieder geval jaarlijks

opnieuw vastgesteld, kwalificatiedossiers zijn globaler en kunnen dus langer mee. Dat geeft ook rust in het veld omdat instellingen dan niet permanent hun opleidingen moeten bijsturen/herinrichten. In het wetsvoorstel zelf is geen geldigheidsduur vastgesteld, maar is de mogelijkheid opgenomen om bij ministeriële regeling een geldigheidsduur vast te stellen. In de memorie van toelichting is aangegeven dat gedacht werd aan een termijn van maximaal 6 jaar. In het Actieplan heb ik aangegeven dat ik de kwalificatiedossiers nu voor 3 jaar vastleg; daarna zie ik opnieuw wat de gewenste geldigheidsduur is.

Het is de vraag hoe de wet over het cgo wordt gehandhaafd. Hoe gaan we toetsen of een school het goed doet?

De Onderwijsinspectie houdt toezicht en toetst of scholen het goed doen, op basis van door de haar vastgestelde toezichtkaders. Het toezicht heeft zowel betrekking op de naleving van wettelijke voorschriften (de handhaving) als op kwaliteitsaspecten.

Commissie Dijsselbloem stelde dat derden veel te veel de didactische vrijheid van scholen hebben ingevuld; ook werd geconstateerd dat de onderwijsinspectie een eigen visie op didactiek hanteert. Hoe wil de minister dat allemaal tackelen als dit binnenkort wettelijk vastligt?

De Onderwijsinspectie gaat niet over de didactiek van de instellingen.

De antwoorden op de vragen van mevrouw Smits (SP)

Hoe komt het toch dat dat als een ministerie bedenkt dat iets anders moet, groepen onderwijsgoeroes het voor het zeggen krijgen?

Het initiatief voor de nieuwe kwalificatiestructuur komt van het bedrijfsleven; het onderwijsveld steunde die ontwikkeling. Onderwijsveld en bedrijfsleven zijn steeds samen aan zet geweest. Ik deel het beeld ook niet dat groepen onderwijsgoeroes het hier voor het zeggen hebben gekregen.

Aan de hand van de competenties worden de kennis en vaardigheden getoetst. Dat is de verkeerde volgorde. Hoe oordeelt de minister daarover?

Zoals ik al antwoordde op een vraag van de heer Van der Ham, staat aan de basis van goed beroepsonderwijs gedegen kennis van het vak. In een kwalificatiedossier wordt beschreven wat studenten aan het eind van hun opleiding moeten kunnen en kennen. Die beschrijving geschiedt in de vorm van het beschrijven van de kerntaken en werkprocessen die voor dat beroep essentieel zijn, in combinatie met de daarbij benodigde vakkennis en vaardigheden. Deze staan centraal en het beheersen hiervan (in combinatie met de kwalificatie-eisen voor doorstroom en burgerschap) bepaalt of de student een goede start kan maken op de arbeidsmarkt en over voldoende kennis beschikt om door te stromen naar een hoger niveau. Bij de toetsing van de nodige kennis en vaardigheden wordt tevens gekeken of de student de nodige competenties bezit.

Deelt de minister de opvatting van de SP-fractie dat de manier waarop deze onderwijshervorming is doorgevoerd niet strookt met de aanbevelingen van de commissie-Dijsselbloem?

De ontwikkelingen zijn in gang gezet vóór de commissie Dijsselbloem haar onderzoek deed. Naar aanleiding van de resultaten van dat onderzoek en die van het eigen onderzoek van de Kamer was al geconstateerd dat in eerste instantie aan de Dijsselbloemcriteria niet was voldaan,

maar dat er wel een basis lag om door te gaan met het traject. Aan een aantal zaken moest nog wel hard worden gewerkt. Ik heb daartoe de nodige maatregelen genomen en de definitieve invoering uitgesteld.

Dat 52% van de leraren positief is over competentiegericht onderwijs is geen betrokkenheid docenten. Hoe kan de minister de betrokkenheid wèl waarborgen? Wij stellen voor dat in de paritaire commissies tenminste één docent hoort. Hoe kijkt de minister daartegenaan?

Zoals ik ook al geantwoord heb op een vraag van de heer van der Ham, kunnen docenten nu al op veel manieren betrokken worden bij de ontwikkeling van de kwalificatiedossiers. Ik vind in ieder geval dat de ervaringen van docenten benut moeten worden bij de verdere ontwikkeling van kwalificatiedossiers en heb dan ook maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat dat gebeurt.

Voor de toekomst verwacht ik dat de nieuwe Stichting Beroepsonderwijs Bedrijfsleven voorstellen zal doen voor de wijze waarop paritaire commissies moeten worden samengesteld; dit naar aanleiding van de voornemens die zijn neergelegd in het actieplan. Ik zou daarop niet vooruit willen lopen door nu al een verplichting in de wet op te nemen om in iedere paritaire commissie een docent op te nemen. Ik heb echter geen principiële bezwaren tegen het invoeren van de regel dat in iedere paritaire commissie een docent zitting heeft.

Het percentage 52% betreft de houding van docenten t.o.v. CGO en is overigens een cijfer uit het Parlementair onderzoek van de Tweede Kamer uit 2008. Uit het meest recente onderzoek van MBO 2010 (onderzoek «Dossiers getoetst, docenten gehoord», MBO 2010, juli 2010) blijkt dat 71% van de docenten tevreden is over de organisatie van de eigen opleiding en zich voldoende toegerust voelt om opleidingen gebaseerd op kwalificatiedossiers aan te bieden.

Uit dat laatste onderzoek zijn ook de volgende cijfers:

- Voldoende toegerust om CGO te geven: 78%
- Positief over organisatie eigen CGO: 73%

Waarom wordt je getoetst op samenwerking als je installaties moet aanleggen? Mogen we daarmee stoppen?

Zoals eerder gezegd, het kwalificatiedossier beschrijft de kerntaken en werkprocessen in combinatie met de daarbij benodigde vakkennis en vaardigheden. De vakkennis en vaardigheden zijn noodzakelijk maar ook het functioneren binnen een beroep. In veel situaties werk je niet alleen en dan moet je dus kunnen samenwerken. U accepteert het als klant immers niet dat installateurs naar elkaar verwijzen als uw ketel het nog steeds niet doet. Voor elk beroep wordt natuurlijk samenwerking anders ingevuld. En gelet op het bovenstaande: het gaat erom dat de studenten installaties kunnen aanleggen; dat is ook het hart van de toetsing.

Waarom kiest de minister er niet voor de bureaucratie van de kd's aan de kant te zetten, docenten te laten weten wat hun leerlingen na twee, drie of vier jaar onderwijs moeten kennen en ze de vrijheid geven om daar te komen? Kunnen alstublieft al die 25 achterlijke, vage en onbeduidende competenties bij het grof vuil?

Het is voor het civiele effect van de diploma's van belang dat wij landelijk vastleggen wat studenten aan het eind van de rit moeten kennen en kunnen. De weg daar naartoe, ik herhaal het, is aan de instellingen en de onderwijsteams daarbinnen. De kwalificatiedossiers zijn minder bureaucratisch dan de eindtermendocumenten waren. Daarin werd nog veel gedetailleerder aangegeven wat studenten moesten kennen en kunnen.

Is de didactiek veranderd met het competentieleren of niet?

In de praktijk kun je zien dat de didactiek verandert. De keuze daarvoor wordt echter gemaakt binnen de instellingen, door de docenten en leidinggevendenden zelf. De didactiek wordt niet voorgeschreven of bepaald door de kwalificatiedossiers. Wie klassikaal wil lesgeven kan dat, wie een simulatie wil gebruiken kan dat, etcetera.

Klopt het dat het lastig is voor een leerling om, als hij verhuist, zijn opleiding elders af te ronden, omdat er geen enkele aan modules gelinkte structuur in de kwalificatiedossiers zit? Zo ja, is de minister dan bereid hier serieus naar te kijken?

Mijn beleid is erop gericht dat in het mbo alleen diplomagerichte trajecten worden aangeboden en dat er niet meer certificaatgericht kan worden gestudeerd zoals dat kon bij eindtermgerichte opleidingen. Ik besef dat dit bij tussentijdse overstap naar een andere instelling lastig kan zijn. Natuurlijk kan de instelling ook nu al aan studenten die naar een andere instelling gaan, een schoolverklaring meegeven waarin aangegeven is welke studieresultaten de student al gehaald heeft. Ik zal onderzoeken hoe het in Europees verband ontwikkelde ECVET (European Credit system for Vocational Education and Training) hierbij kan ondersteunen. In dit systeem gaat het erom dat leerresultaten die iemand heeft gerealiseerd in de ene context meegenomen kunnen worden in een andere context zonder dat opnieuw beoordeling moet plaatsvinden. Het onderzoek naar de mogelijkheden voor implementatie van ECVET in Nederland zal dit najaar van start gaan.

De antwoorden op de vragen van de heer Çelik

Als in Nederland de leerling centraal staat, hoe kan het dan dat wij iedere keer met elkaar moeten constateren dat de begeleiding slecht is geregeld en in heel veel gevallen bagger is?

Dit kan niet zo in het algemeen gesteld worden. De begeleiding kan beter in het mbo, maar er zijn grote verschillen tussen instellingen en opleidingen. Ik verwijs naar het Onderwijsverslag van de inspectie dat we binnenkort bespreken.

Daarop vooruitlopend stel ik het volgende vast:

- Omdat mbo-instellingen in hun kwaliteit van de begeleiding sterk verschillen, heb ik de inspectie gevraagd instellingsprofielen te ontwikkelen; die zijn voor de eerste keer gepubliceerd op 8 december 2010. Daarmee geeft de inspectie per instelling op de belangrijkste kwaliteitsaspecten de stand van zaken weer. Daarmee ontdeek ik de sector van een algemene «grijze deken» waardoor verschillen tussen instellingen transparant worden. Waar instellingen in hun begeleiding ondermaats presteren wordt dat duidelijk en waar ze dat prima doen eveneens.
- Verder moet er onderscheid gemaakt worden tussen «begeleiding in de school» en begeleiding «in het leerbedrijf». Beide zijn onderwerp van verbetering. Landelijk lopen daarvoor twee projecten:
 - a. Er is het project LOB, dat beoogt de studenten beter te begeleiden in hun keuzes voor vervolgonderwijs en hun loopbaanontwikkeling;
 - b. Ik heb met de MBO Raad, MKB/VNO-NCW en Colo het BPV Protocol afgesproken waarin heldere afspraken tussen de betrokken partijen zijn neergelegd over wat van elk van de partijen bij de beroepspraktijkvorming mag worden verwacht. Dat protocol zijn we aan het implementeren. De eerste indrukken zijn positief.

Hoe krijgt de minister het voor elkaar dat niet alleen vakbekwame maar ook bevoegde docenten de leerling begeleiden? Hoe kunnen wij ervoor zorgen dat coaching maximaal aanwezig is, niet alleen in vakkennis, maar ook in bevoegdheid? Aan welke termijn denkt de minister?

Zoals ik al op een vraag van de heer Van der Ham heb geantwoord, acht ik het van groot belang dat onderwijs altijd wordt verzorgd onder verantwoordelijkheid van een bevoegd docent. We zetten ook stevig in op de ontwikkeling van bevoegd en bekwaam onderwijspersoneel; zie ook het voornemen neergelegd in het regeerakkoord betreffende het beroepsregister, waardoor periodiek bijscholing verplicht wordt gesteld. Staatssecretaris Zijlstra zal binnenkort het Actieplan leraar 2020 aan u voor leggen. In dat plan wordt het lerarenbeleid, ook met betrekking tot het mbo, verder uitgewerkt.

Als er nog zoveel problemen zijn (ophokuren, lesuitval, problemen met vakbekwame en bevoegde docenten), op basis waarvan heeft de minister er dan nog vertrouwen in dat het competentiegericht onderwijs zal slagen?

De geschetste problemen vloeien niet voort uit en hangen niet samen met de invoering van de nieuwe kwalificatiedossiers op zich. De problemen die hier geschetst worden betreffen de bedrijfsvoering op de scholen, de naleving van de regels over onderwijstijd en de bevoegdheid van docenten. Ten aanzien van de onderwijstijd heb ik in de vorige kabinetsperiode en ook nu de nodige maatregelen getroffen. Ik heb de handhaving daarvan via de inspectie strikter gemaakt. Ik verwijs daarvoor kortheids-halve naar mijn brieven over dat onderwerp (laatstelijk TK 2009–2010, 31 524, nr. 66 en 2010–2011, 31 524, nr. 87). Voorts heb ik in het Actieplan intensivering van het eerste leerjaar aangekondigd. Ten aanzien van de bevoegdheid van docenten verwijs ik u naar het Actieplan dat de staatssecretaris binnenkort naar de Tweede Kamer stuurt. Ook voor het mbo zullen daarin maatregelen worden aangekondigd. In z'n algemeenheid blijft de regel gehandhaafd dat het onderwijs in het mbo onder verantwoordelijkheid van bevoegde docenten dient plaats te vinden.

Hoe verhoudt zich de AKA-opleiding waarover hier wordt gesproken zich met de voornemens over het afzonderen van de niveau-1-opleidingen?

Met het wetsvoorstel wordt de positie van de AKA-opleiding die tot op heden experimenteel is, structureel geregeld in de wet. De AKA-opleiding is een brede opleiding op niveau 1 en heeft een breed arbeidsmarktqualificerend karakter. De AKA-opleiding komt niet in de plaats van, maar naast de (smallere) beroepskwalificerende niveau-1-opleidingen en is gericht op entree tot een mbo-2-opleiding of entree tot de arbeidsmarkt. De positie van de niveau-1-opleidingen als zodanig wordt met dit wetsvoorstel nog niet veranderd. Daartoe is een volgend wetsvoorstel nodig. In dat wetsvoorstel zullen de voornemens over een aparte positionering, specifiek tot uiting komend in een afzonderlijke financiering, van niveau 1 worden uitgewerkt.

Hoe kijkt de minister aan tegen een evaluatiemoment? Wacht u een amendement van mij af?

In het wetsvoorstel is geen evaluatiedatum opgenomen maar vanzelfsprekend sta ik niet afwijzend tegenover een evaluatiemoment, of dat nu wel of niet in de wet zelf wordt vastgelegd. Ik zou hiervoor, zoals ik al antwoordde op een vraag van de heer Van der Ham, niet één datum willen vaststellen. Ik vind dat de evaluatie van de kwalificatiedossiers moet

geschieden in het kader van de werkzaamheden van de nieuwe stichting; dit zou afgerond moeten zijn voor wij een nieuwe generatie kwalificatiedossiers vaststellen, dus binnen drie jaar. Voor de opleidingsdomeinen geldt dat wij tenminste een cohort zouden moeten kunnen volgen om conclusies te kunnen trekken. Een goede evaluatie kan dus pas vier jaar na invoering worden gehouden. Dat zal ik arrangeren en ik zal tussentijds goed monitoren.

De antwoorden op de vragen van de heer Biskop (CDA)

Hoe gaat de minister reageren op het voorstel van de fracties van de SP en D66 voor de aanwezigheid van docenten in de paritaire commissies, waar een en ander nog geborgd zou kunnen worden?

Zoals ik ook al geantwoord heb op een vraag van de heer Van der Ham en mevrouw Smits, kunnen docenten nu al op veel manieren betrokken worden bij de ontwikkeling van de kwalificatiedossiers, hetzij door zitting te nemen in een paritaire commissie, hetzij door deelname aan een bedrijfstakgroep. Ik vind in ieder geval dat de ervaringen van docenten benut moeten worden bij de verdere ontwikkeling van kwalificatiedossiers en heb dan ook maatregelen genomen om te zorgen dat, dat gebeurt. Voor de toekomst verwacht ik dat de Stichting beroepsonderwijs bedrijfsleven i.o. voorstellen zal doen over de wijze waarop paritaire commissie moeten worden samengesteld; dit naar aanleiding van de voornemens die zijn neergelegd in het Actieplan mbo. Ik zou daarop niet vooruit willen lopen door nu al een verplichting in de wet op te nemen om in iedere paritaire commissie een docent op te nemen. Ik heb echter geen principiële bezwaren tegen het invoeren van de regel dat in iedere paritaire commissie een docent zitting heeft.

Wij sporen de minister graag aan om het veld er eens op aan te spreken dat het echt iets van het professioneel statuut maakt, want dat is echt, echt noodzakelijk.

Ook ik vind het noodzakelijk dat er echt werk wordt gemaakt van het professioneel statuut. In de mbo-sector zijn de eerste stappen gezet. Zoals ik al antwoordde op een vraag van de heer Van der Ham, is in de mbo-sector over het Professioneel Statuut op 11 juni 2009 overeenstemming bereikt tussen sociale partners. Het is de mbo-sector die als eerste al snel tot een akkoord over het professioneel statuut is gekomen; dat is een goede zaak. De signalen die ik hierover krijg zijn positief.

Kan de duur van het domein, die in het wetsvoorstel begrensd wordt, niet beter aan de instellingen zelf worden overgelaten? Kan de duurbegrenzing eruit worden gehaald?

De duurbegrenzing van domeinen (maximaal 1 jaar bekostiging) is opgenomen om ervoor te zorgen dat de studieduur niet te lang wordt. Daarbij komt dat een te lang domeinprogramma ten koste kan gaan van de motivatie en inzet van studenten. De duurbegrenzing zou uit het wetsvoorstel kunnen worden gehaald als op een andere manier ervoor kan worden gezorgd dat het risico op een te lang verblijf in het domein wordt beperkt.

In mijn eerste termijn zal ik ingaan op uw amendement.

Wat is erop tegen om die automatische niveaubepaling uit de wet te halen en de instellingen in staat te stellen om met meer maatwerk leerlingen binnen dat domein te laten instromen?

Een opleidingsdomein heeft geen landelijk vastgesteld niveau. Daarom is er voor gekozen dat het niveau van de inschrijving voor een opleidingsdomein wordt bepaald door het niveau van de vooropleiding van de student. Dit is mede gedaan om te borgen dat de student tijdens een domeinprogramma vakken op zijn of haar niveau volgt en ongewenst strategisch gedrag van instellingen en studenten te voorkomen.

In mijn eerste termijn zal ik ingaan op uw amendement.

De vraag is hoe we de overig 10% van de kwalificatiedossier op orde krijgen? Is de minister bereid om daarvoor met instellingen een streefdatum af te spreken?

Bij het aflopen van deze experimenteerperiode moet nog ruim 10% van de kwalificatiedossiers verbeterd worden. Ik laat die nog dit jaar aanpakken door de kenniscentra. Het betreft uiteenlopende verbeteringen zoals vermindering van overlap en aanscherping van het niveau. De overige kwalificatiedossiers wil ik de komende 3 jaar stabiel houden. Ik houd daarbij wel ruimte voor de noodzakelijke aanpassingen (bijvoorbeeld wettelijke beroepsvereisten), maar ik wil zoveel mogelijk dossiers ongewijzigd houden.

Ik benadruk dat de kwaliteit van de opleiding voor de student niet in het geding is. Overigens merk ik op dat ik niet met de instellingen een afspraak kan maken over het volledig op orde zijn van de kwalificatiedossiers. De kenniscentra (middels de paritaire commissies) zijn hier voor verantwoordelijk.

Verder heb ik het voornemen om de Stichting Beroepsonderwijs Bedrijfsleven in oprichting te laten onderzoeken hoe de kwalificatiestructuur nog verder te vereenvoudigen en te verbeteren is.

Binnen het mbo geen specifiek kwalificatiedossier is voor het beroep drogist. Zouden ook hiervoor geen wettelijke beroepsvereisten moeten komen?

Uit het feit dat er in het mbo geen aparte opleiding voor drogist is, maak ik op dat de branche er niet om heeft gevraagd. De vraag of er wettelijke beroepsvereisten moeten komen, moet door het betreffende vakdepartement, i.c. het ministerie van VWS, worden beantwoord. Ik ben in dezen dus niet aan zet.

De antwoorden op de vragen van de heer Dibi (GroenLinks)

Ook hier beantwoord ik eerst de vragen die gaan over de kwalificatiestructuur en de totstandkoming van kwalificatiedossiers en onderwijsprogramma's en vervolgens de overige vragen.

I. Kwalificatiestructuur

Ook wil ik weten waarom dossiers als dat van mevrouw Smits, dat uit de hand gelopen dikke pak papier, ons nog te vaak bereiken. Nou komt het vaak niet uit Den Haag, maar de vraag is waar het wel vandaan komt en hoe wij kunnen voorkomen dat dingen zo uit de hand lopen?

Een kwalificatiedossier bevat vaak veel bladzijden, omdat er meerdere kwalificaties in beschreven worden. Een kwalificatie bestaat gemiddeld uit 40 bladzijden. De kwalificatie-eisen zijn beschreven in de delen B en C. In deel A staat een algemene beschrijving van het beroep en deel D bevat de verantwoording. Alle delen maken onderdeel uit van de genoemde 40 bladzijden. De delen B en C zijn voor de docenten het meest van belang;

de uiteindelijk voor een kwalificatie te gebruiken omvang is beperkt. Overigens worden de kwalificatiedossiers opgesteld door (de paritaire commissies van onderwijs en branches bij) de kenniscentra. Bij ministeriële regeling kan ik regels stellen over de de inrichting van kwalificatiedossiers. In mijn mondelinge reactie kom ik hierop terug.

Als zo veel instellingen al bezig zijn met competentiegericht onderwijs, doen ze dat dan omdat ze denken dat het van «Den Haag» moet terwijl ze het eigenlijk niet willen of doen ze het omdat ze er echt heilig in geloven? Als zo veel scholen het al doen, waarom moeten wij het dan alsnog vanuit Den Haag verplichten?

Er moet een eenduidig diplomastelsel zijn en het moet helder zijn waarvoor een diploma staat. Het is daarom dan ook niet wenselijk om twee kwalificatiestructuren naast elkaar te laten bestaan. Dat is voor de studenten en afnemend bedrijfsleven weinig inzichtelijk, het is ook te arbeidsintensief voor de instellingen en het civiel effect van het diploma komt onder druk te staan.

De minister gaat heel veel zaken regelen in allerlei andere, lagere, wetgeving, o.a. de termijnen voor de totstandkoming, de vaststelling en de geldigheidsduur van de kwalificatiedossiers e.d. Kan de minister aangeven hoe zij ervoor wil zorgen dat al deze dingen, die nog allemaal geregeld moeten worden, niet in een of andere achterkamer worden geregeld, maar open en bloot hier in de Tweede Kamer?

In het wetsvoorstel is de basis voor 3 algemene maatregelen van bestuur en 3 ministeriële regelingen opgenomen. Het gaat om zaken die normaliter niet in de wet zelf vastgelegd worden, hetzij vanwege de vereiste mate van detaillering, hetzij vanwege de wenselijkheid om snel veranderingen te kunnen aanbrengen.

Het gaat om de volgende AMvB's:

- Nadere voorschriften voor de inhoud van een kwalificatiedossier; het gaat hier om kwalificatie-eisen waarvan de overheid vindt dat die moeten worden gesteld, nog los van de beroepseisen. Dergelijke eisen zijn al gesteld met betrekking tot Nederlandse taal en rekenen; nieuwe eisen wil ik stellen voor Engels voor niveau 4-opleidingen en tenslotte stel ik eisen met betrekking tot burgerschap en loopbaan;
- Het kunnen aanwijzen van certificeerbare eenheden;
- Vormgeving van experimenten; dit heeft niet specifiek betrekking op de inrichting van de kwalificatiestructuur maar biedt een basis om in voorkomend geval te kunnen experimenteren. Voorbeeld hiervan zijn de experimenten met mbo-2/vmbo. Juist om te voorkomen dat te gemakkelijk wordt geëxperimenteerd, wordt regeling bij amvb vereist.

De ministeriële regelingen waarvoor een basis wordt gelegd zijn:

- De vaststelling van kwalificatiedossiers; deze regeling is vergelijkbaar met de huidige regeling vaststelling eindtermen;
- format en toetsingskader voor kwalificatiedossiers en aanwijzing van het coördinatiepunt; deze komt in plaats van de huidige Beleidsregel kwalificatiedossiers en geeft straks een steviger basis om voorschriften te kunnen geven voor de vorm (en omvang) van kwalificatiedossiers.
- Modellen en technische veiligheidseisen voor het diploma.

Vanzelfsprekend zal er openheid zijn over de lagere regelgeving; ik laat zoveel mogelijk internetconsultatie plaatsvinden voordat amvb's en regelingen worden vastgesteld en er worden geen majeure zaken geregeld zonder dat de Tweede kamer daarover is geïnformeerd.

Het is een eeuwige discussie in het mbo: de balans tussen kennis en praktijkervaring. Ik wil dat de minister hierop ingaat tijdens de behandeling van dit wetsvoorstel. Hoe kijkt zij daar tegenaan?

De essentie van de systematiek voor kwalificaties is dat vakken, vaardigheden en beroepshouding in samenhang met elkaar zijn uitgewerkt voor een bepaald beroep of bepaalde beroepen. De balans tussen kennis en praktijkervaring dient door het bedrijfsleven en het onderwijs – via de paritaire commissies – te worden bewaakt.

II. Totstandkoming van kwalificatiedossiers

Ik wil weten waarom het draagvlak onder leraren veel kleiner is dan onder bestuurders en wat de minister daaraan gaat doen. Het is heel belangrijk dat de kwalificatiedossiers worden gemaakt door de mensen die ze ook moeten uitvoeren in de praktijk. Maar ik wil de minister wel de ruimte geven om ons te overtuigen.

Het is inderdaad waar dat aanvankelijk het draagvlak onder leraren kleiner was dan onder bestuurders. Maar naarmate de docenten meer met de nieuwe kwalificatiedossiers gingen werken groeide de tevredenheid. Uit de rapportage MBO 2010 van juli 2010 blijkt dat 71% van de docenten tevreden is over de organisatie van hun eigen opleidingen en zich voldoende toegerust voelt om opleidingen gebaseerd op kwalificatiedossiers aan te bieden.

Ik ben het met u eens dat de inbreng van de docenten belangrijk is maar ik vind niet dat de kwalificatiedossiers door het onderwijsveld (waaronder docenten) alleen moeten worden gemaakt. Ik vind de inbreng van het bedrijfsleven ook erg belangrijk. Daarom is in de paritaire commissies zowel het onderwijs als het bedrijfsleven vertegenwoordigd.

Sinds 2007 zijn de ervaringen van docenten steeds meer door de kenniscentra gebruikt bij actualisering van kwalificatiedossiers, onder meer via de bedrijfstakgroepen van de MBO Raad en georganiseerde veldraadplegingen. Op de website van het Coördinatiepunt www.mijnkwalificatiedossier.nl kunnen docenten hun ervaring kwijt. De bevindingen worden doorgegeven aan het kenniscentrum. In ieder kwalificatiedossier moet worden aangegeven hoe de docenten zijn betrokken.

Er is al een motie van de heer Jasper van Dijk en mijzelf over dit onderwerp aangenomen. Ik vraag mij af of die motie überhaupt wel is uitgevoerd.

In mijn brief van 28 april 2009 (Tweede Kamer 31 524, nr. 17) heb ik mijn reactie gegeven over bedoelde motie waarin werd verzocht om een ministeriële regeling te maken waarin wordt opgenomen dat docententeams van mbo-opleidingen instemmingsrecht krijgen op de invoering van het competentiegericht onderwijs (Tweede Kamer 31 524, nr. 7). Ik was het met de motie ten principale niet eens. Niet omdat ik betrokkenheid van docententeams niet belangrijk vond en vind, maar omdat naar mijn mening een ministeriële regeling die de bestaande zeggenschaps- en medezeggenschapsmogelijkheden doorkruist, niet aan de orde was. Niet alleen ontbrak de juridische grondslag voor zo'n regeling, maar ook vond ik dat daartoe niet per incidenteel onderwerp moet worden besloten. Ik sloot die brief af met de woorden, graag de betrokkenheid van docenten bij de invoering van cgo te willen stimuleren, maar niet door het bij ministeriële regeling toekennen van instemmingsrechten aan docententeams.

Voor Groen Links is draagvlak essentieel en cruciaal voor het succes van deze wet. Hoe wil de minister het draagvlak vergroten?

Al op eerdere vragen heb ik aangegeven dat er maatregelen zijn getroffen om het draagvlak onder docenten te vergroten. Ik noem ze even in het kort: de website mijn.kwalificatiedossier.nl, het gebruik van ervaringen van docenten bij de opstelling van kwalificatiedossiers en daarmee samenhangend, het verplicht vermelden in de kwalificatiedossiers van de docentenbetrokkenheid.

Het draagvlak is inmiddels ook groter geworden, zoals hierboven al is vermeld.

Waarom verwachten wij zo weinig van mbo-leerlingen? Hoezo nemen we er genoeg mee dat ze na het mbo meteen de arbeidsmarkt instromen, ze kunnen toch ook naar het hbo of misschien zelfs de universiteit bereiken?

Ik ben het met u eens dat we veel mogen verwachten van de mbo-studenten. De kwalificatiedossiers stellen niet alleen eisen ter voorbereiding op een beroep maar geven ook aan wat studenten moeten kennen en kunnen om als goed burger te kunnen functioneren en wat om te kunnen doorstromen naar het vervolgonderwijs. Ik verwacht van de mbo-instellingen dat deze hun studenten stimuleren om het beste uit zichzelf te halen. Ik wil, zoals ik ook in het Actieplan heb aangegeven studenten uitdagen om een prestatie te leveren waarop ze trots kunnen zijn. Vandaar ook de voornemens over verkorting en intensivering van opleidingen.

IV. Overig

Hoe zit het nu precies? Zijn de AKA-opleidingen een soort entreeopleidingen binnen de entreeopleidingen en hoe gaat de minister dit verder regelen?

Zoals ik al geantwoord heb op een vraag van de heer Çelik, wordt met het wetsvoorstel de positie van de AKA-opleiding die tot op heden experimenteel is, structureel geregeld in de wet. De AKA-opleiding is een brede opleiding op niveau 1 en heeft een breed arbeidsmarktqualificerend karakter. De AKA-opleiding komt niet in de plaats van, maar naast de (smallere) beroepsqualificerende niveau-1 opleidingen en is gericht op entree tot een mbo-2-opleiding of entree tot de arbeidsmarkt. De positie van de niveau-1-opleidingen als zodanig wordt met dit wetsvoorstel nog niet veranderd. Daartoe is een volgend wetsvoorstel nodig. In dat wetsvoorstel zullen de voornemens zoals neergelegd in het actieplan over een aparte positionering, specifiek tot uiting komend in een afzonderlijke financiering, van niveau 1 worden uitgewerkt.

Ik wil weten wat de minister gaat doen met de kleine instellingen in de krimpgebieden, die problemen hebben om rond te komen?

Instellingen in krimpgebieden zijn in de eerste plaats zelf verantwoordelijk om te anticiperen op dalende aantallen studenten. Zo zijn roc's in Zeeland voornemens om te fuseren en maken roc's in Limburg en Noord-Nederland onderling afspraken over wie welke opleiding aanbiedt. Waar nodig ondersteun ik dat proces.

Europese afstemming. Ook mbo'ers moeten vrij kunnen reizen in Europa om zichzelf te verrijken aan een andere mbo-instelling. Hoe staat het met de ontwikkelingen op dat gebied?

Op dit moment is er in het mbo al sprake van meeneembare studiefinanciering naar Vlaanderen, Duitsland, Spanje, het Verenigd Koninkrijk, Zweden, Frankrijk. De volgende stap is om deze regeling verder uit te breiden naar alle lidstaten en Zwitserland. Ik heb de Tweede Kamer hierover geïnformeerd bij brief van 9 juli 2009 (Tweede Kamer 2008/2009, 31 524, nr. 26).

Voor zover het betreft de onderlinge vergelijkbaarheid van mbo-opleidingen wijs ik op de ontwikkelingen inzake EQF en ECVET.

In de kwalificatiedossiers worden de eisen op het gebied van leren, loopbaan en burgerschap vermeld. Wat moet ik me daar precies bij voorstellen? Kan de minister uitleggen wat zij daarmee bedoelt?

Het mbo leidt op voor drievoudige kwalificatie. Het gaat niet alleen om de beroepskwalificatie, maar ook om het maatschappelijk functioneren en om doorstromen. De eisen die in de kwalificatiedossiers zijn opgenomen over loopbaan en burgerschap betreffen het maatschappelijk functioneren.

Dit kabinet wil de mbo-opleidingen verkorten, maar hoe staat dat in verhouding tot de invoering van het competentiegericht onderwijs? Zijn dat niet twee processen die op elkaar inbeuken en juist voor onnodige risico's zorgen?

Het wetsvoorstel heeft geen directe relatie met het verkorten van opleidingen zoals aangekondigd in regeerakkoord en Actieplan, met als doel onder meer dat het onderwijs uitdagend is en dat de tijd van de student optimaal besteed wordt. Wel is het zo dat bij verkorting van opleidingen er opnieuw een slag gemaakt moet worden in de opleidingsprogramma's bij die opleidingen die nu nog langer duren.

De nadere uitwerking van het voornemen om tot verkorting van opleidingen te komen geschiedt in het kader van het wetsvoorstel betreffende de herziening van de bekostiging; beoogde inwerkingtreding per studiejaar 2013–2014. Ik zal daarbij zorgvuldig kijken naar het implementatieproces. Het is belangrijk dat de instellingen de plannen ook kunnen uitvoeren.

Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat al deze leraren zich voldoende geschoold voelen om een succes te maken van deze onderwijsvernieuwing?

In het Regeerakkoord is opgenomen, dat de sector binnen 1 jaar komt met een beroepsregister, waardoor periodieke bijscholing verplicht wordt gesteld. In het Actieplan leraar 2020 van de staatssecretaris, zal het lerarenbeleid verder worden uitgewerkt. De rijksbijdrage beroepsonderwijs die de instellingen ontvangen is ook bestemd voor de deskundigheidsbevordering van het personeel. Hierover worden decentrale afspraken gemaakt en vastgelegd in de cao's.

Het idee leeft nog sterk dat het competentiegericht onderwijs een verkapt middel is om begeleiders in te zetten in plaats van gekwalificeerde docenten, dus om te bezuinigen. Hoe kijkt de minister daar tegenaan?

Dit wetsvoorstel geeft geen enkele rechtvaardigingsgrond om minder bevoegde docenten in te zetten. Studenten hebben recht op goed gekwalificeerde docenten. Het onderwijs moet altijd onder verantwoordelijkheid van een bevoegd docent worden gegeven.

Kan zij ons vertellen hoeveel onderbevoegde en onbevoegde docenten nu in het mbo lesgeven? Toen ik onderwijswoordvoerder was, was een kwart van de docenten in de onderbouw van het voortgezet onderwijs onder- of onbevoegd. Dat vond ik al een shockerend aantal. Hoe zit het daar nu mee? Kan de minister dat meer toespitsen op het mbo? Ook dit is een heel belangrijke vraag waar een duidelijk antwoord op moet komen

De bevoegdheidsregeling voor het mbo is niet precies hetzelfde als die voor het voortgezet onderwijs. In het Onderwijsverslag 2009/2010 (onderzoek in groene en economische sectoren) constateert de inspectie dat een deel van de mbo-docenten (5% algemene vakken en 10% beroepsgerichte vakken) lesgeeft in vakken waarvoor ze oorspronkelijk niet bevoegd zijn. Dit is toegestaan omdat bevoegde docenten op grond van de WEB geacht worden breed inzetbaar te zijn. Daarnaast werkt ongeveer de helft van de onderwijsassistenten en instructeurs niet onder toezicht van een bevoegd docent. Dat acht ik zorgelijk en daarom zal de inspectie in 2011 de bevoegdheden van docenten in de overige sectoren van het mbo onderzoeken. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan bezin ik mij op passende maatregelen. Overigens worden in voorkomend geval alleen lessen waarbij betrokkenheid is van bevoegd onderwijspersoneel meegeteld voor de urennorm. Om te blijven waken over de kwaliteit van het personeel is in het regeerakkoord opgenomen dat er een beroepsregister komt, waardoor periodieke bijscholing verplicht wordt gesteld. Verder verwijs ik naar het Actieplan Leraar 2020 dat staatssecretaris Zijlstra aan u zal doen toekomen.

De antwoorden op de vragen van de heer Dijkgraaf (SGP)

I. Kwalificatiestructuur

In het wetsvoorstel worden eindtermen vervangen door kwalificaties. We krijgen dus geen competentiegerichte kwalificatiestructuur, maar een kwalificatiegerichte kwalificatiestructuur. Dat klinkt nogal merkwaardig en vooral dubbelop. Kan de minister dat uitleggen? Is het feit dat de competenties zich niet lenen voor wettelijke verankering een belangrijke aanwijzing dat ze als systeem eigenlijk nauwelijks bruikbaar zijn?

Zoals ik al uiteengezet heb in de Nota naar aanleiding van het verslag, was het begrip «eindtermen» niet goed meer te hanteren. Die term is echter niet vervangen door het begrip «competenties» omdat het om meer gaat dan om de competenties. In mijn antwoorden op vragen van onder meer de heer Van der Ham heb ik uiteengezet, dat aan de basis van goed beroepsonderwijs gedegen kennis van het vak en vaardigheden staan. In een kwalificatiedossier worden kerntaken en werkprocessen beschreven, in combinatie met de daarbij benodigde vakkennis en vaardigheden. Dit alles tezamen zijn de diploma-eisen, de eisen waaraan een afgestudeerde moet voldoen om een diploma te kunnen halen.

Hoe reageert de minister op het feit dat veel opleidingen de competenties eigenlijk niet gebruiken, maar gewoon aan de slag gaan met de concrete kerntaken en werkprocessen?

Allereerst merk ik op dat de vakkennis en vaardigheden in een kwalificatiedossier gekoppeld zijn aan de kerntaken, die weer zijn onderverdeeld in werkprocessen. Op basis daarvan kunnen instellingen hun opleidingen vorm geven. Er is niets mis mee als de instellingen aan de slag gaan met de kerntaken en werkprocessen. Als het goed is komen de competenties dan vanzelf aan de orde. Hoe verschillend de praktische invulling kan zijn, kan geïllustreerd worden aan de hand van vakcolleges en de netwerkschool. Bij de vakcolleges relatief traditioneel onderwijs, bij de netwerk-

school een innovatief concept. Beide vormen zijn mogelijk binnen de kwalificatiestructuur.

Hoe reageert de minister op ervaringen in het buitenland, waar men met veel minder dan 25 competenties af kan?

Het hanteren van competenties is in het bedrijfsleven een gebruikelijke manier om kwaliteiten te beschrijven. Daarom worden ze ook gehanteerd bij de beschrijving van de diploma-eisen in het mbo. In de competentiegerichtte kwalificatiestructuur is gekozen voor een basisset van 25 competenties die de ruggengraat vormen voor alle beschrijvingen van de kwalificatiedossiers. Internationaal worden meerdere modellen gehanteerd waarbij het aantal te gebruiken competenties varieert. Vergelijkingen met de Nederlandse opzet zijn lastig. Ik geef u drie voorbeelden.

Vlaanderen beschouwt de leerresultaten als de competenties, omdat ze in termen van «zichtbaar gedrag» zijn geformuleerd. Dat is te vergelijken met onze kerntaken/werkprocessen, die in kwalificatiedossiers ook beperkt zijn (maximaal vier kerntaken). Dat geldt ook voor Duitsland (met zijn Handlungskompetenze). Het Duitse kwalificatieraamwerk beschrijft competenties op een hoog abstractieniveau: Fachkompetenze, Sozialkompetenze, Selbstkompetenze.

In de VS wordt ook wel een ander model gebruikt voor het beschrijven van beroepen, met de naam O*Net (waarbij de O voor Occupations staat), en dat heeft 118 «Identifiers», zoals the ability to listen, the ability to choose quickly, enzovoort).

Met het gekozen model kan per kwalificatie uit de set van 25 competenties steeds maximaal 8 (niveau 1 en 2) tot maximaal 16 (niveau 3 en 4) competenties worden gekozen. De competentie moet wel altijd worden bekeken in de context van een bepaald beroep. Zo wordt de competentie «plannen en organiseren» bij de opleiding kapper anders ingevuld dan bij de opleiding apothekersassistente.

De minister draagt zorg voor het vaststellen en onderhouden van een samenhangend en gedifferentieerd geheel van onder andere kwalificatiedossiers. Daar zit het wel in. Wat betekent nu precies dat «zorg dragen voor»? Gaat de minister alleen naar het proces kijken of zegt ze: nee, ik wil flexibiliteit in het systeem houden, ik wil innovatie in het systeem houden, ik wil voorkomen dat inertie in het systeem komt te zitten en ik wil tegemoetkomen aan het feit dat scholen op verschillende manieren met verschillende zaken omgaan?

Ik kijk niet alleen naar het proces; ik beoog een flexibele, transparante en duurzame kwalificatiestructuur, waarbij inderdaad flexibiliteit en innovatie in het systeem gehouden worden en waarbij ruimte is voor een eigen inkleuring van de instellingen. Die doelstellingen geef ik ook mee aan de Stichting Beroepsonderwijs Bedrijfsleven i.o. die zich zal gaan buigen over de herziening van de kwalificatiestructuur die is aangekondigd in het Actieplan mbo. In het toetsingskader (nu opgenomen in een beleidsregel, straks een ministeriële regeling) zijn nu onder meer de volgende toetscriteria opgenomen: het bedrijfsleven moet behoefte hebben aan de kwalificatie, de kwalificatie moet geen ondoelmatige overlap hebben in relatie tot al bestaande kwalificaties, het diploma moet toegang bieden tot de arbeidsmarkt en vervolgopleidingen; het kwalificatiedossier moet uitvoerbaar, flexibel en duurzaam zijn in de onderwijs- en examenpraktijk; ervaringen van docenten moeten zijn verwerkt. In het toetsingskader zijn dus zowel inhoudelijke als procesmatige criteria opgenomen.

Voor mij is een kernvraag hoe de minister wil zorgen voor de noodzakelijke flexibiliteit in het systeem ten opzichte van de kwalificatiedossiers die worden vastgesteld.

De eindtermendocumenten waren indertijd zeer gedetailleerd beschreven. De kwalificatiedossiers die samen de kwalificatiestructuur beslaan, zijn opgezet met het doel transparanter, flexibeler en duurzamer van aard te zijn. De kenniscentra (de paritaire commissies) hebben de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en het onderhoud van de kwalificatiestructuur. De contacten met de diverse branches en het onderwijsveld vormen de basis om de kwalificatiestructuur te laten aansluiten op de wensen van de arbeidsmarkt en op de wensen met betrekking tot de uitvoerbaarheid van het onderwijsveld. Het coördinatiepunt toetst daar ook op.

II. Opleidingsdomeinen

Worden de gelijke kansen van studenten om in een opleidingsdomein te worden ingeschreven, door een quotum niet belemmerd?

Een maximum percentage ingeschrevenen is een noodvoorziening die ik kan treffen als er te veel studenten (en bijvoorbeeld ook teveel studenten die wel precies weten welke kwalificatie ze willen halen) voor een domein staan ingeschreven. Als er geen reden is om een maximum percentage in te voeren zal ik daar niet toe overgaan. Maar als het zover zou komen, dan hoeft dat nog geen reden te zijn om te veronderstellen dat daarmee de studenten geen gelijke kansen zouden hebben. Het is de bedoeling immers dat de instelling de mogelijkheid van inschrijving in een opleidingsdomein alleen gebruikt voor de doelgroep: de student die nog niet precies weet wat hij wil. Wie al wel precies weet wat hij wil, kan direct gericht worden ingeschreven op een kwalificatie.

III. Overig

Welke inspanning verricht de minister om de kloof tussen verwachte en werkelijke eisen zo veel mogelijk te dichten?

Ik begrijp deze vraag van de heer Dijkgraaf zo, dat hij de regering oproept tot transparantie over wat wél, en wat niet van scholen verwacht wordt. Aan die oproep geef ik graag gehoor: ik zal daar mijn uiterste best voor doen. In ieder geval door steeds opnieuw te benadrukken dat ik wel vaststel wat de diploma-eisen zijn voor een beroepsopleiding, maar dat de weg daar naartoe wordt ingevuld door de instelling. De vrijheid van de instellingen daarbij wordt slechts beperkt door datgene wat bij of krachtens de wet is vastgelegd.

De antwoorden op de vragen van de heer Elias (VVD)

Waarom maken we het zo ingewikkeld met termen als competentiegericht kwalificatiestructuur? Waarom noemen we het niet een stelsel van vakdiploma's? Waarom jagen we leerlingen ongeveer weg met termen die worden verzonnen op het departement van Onderwijs?

Het initiatief voor de nieuwe kwalificatiestructuur komt vanuit de praktijk. De term competenties is een gebruikelijke manier waarop kwaliteiten worden beschreven in het bedrijfsleven en daarom is in dit systeem hiervoor gekozen. De vakkennis en vaardigheden zijn gekoppeld aan de werkprocessen en zij vormen de primaire basis voor mbo-opleidingen. Competenties hebben meer een ondersteunend karakter.

We willen niet dat scholen overrompeld worden door eerst vierjarige kwalificatiedossiers te moeten vaststellen en vervolgens op stel en sprong kwalificatiedossiers voor driejarige opleidingen te moeten vaststellen. Kan de minister de garantie geven dat deze verhouding duidelijk is, zodat scholen kunnen anticiperen op de genoemde wijzigingen?

Bij de kwalificatiedossiers gaat het om de inhoud (die blijft hetzelfde) en niet om de duur. Het zijn de opleidingsprogramma's die nu 4 jaar mogen duren en straks verkort worden tot 3 jaar, met een intensivering in het eerste jaar. Zoals ik ook al heb geantwoord op een soortgelijke vraag van de heer Dibi zal er, bij het verkorten van opleidingen zoals aangekondigd in regeerakkoord en Actieplan, opnieuw een slag gemaakt moet worden in de opleidingsprogramma's bij de betreffende opleidingen. De nadere uitwerking van het voornemen om tot verkorting en intensivering van opleidingen te komen geschiedt in het kader van het wetsvoorstel betreffende de herziening van de bekostiging; beoogde inwerkingtreding per studiejaar 2013–2014. Ik zal daarbij zorgvuldig kijken naar het implementatieproces. Het is belangrijk dat de instellingen de plannen ook kunnen uitvoeren.

Ik kan mij voorstellen dat aan die criteria wordt toegevoegd dat het niet zo'n achterlijk dik boek wordt, om het maar even in gewoon Nederlands te zeggen. Het kan me niet zoveel schelen waar het gebeurt, als dat dikke boek maar vermeden wordt, want dat lijkt me echt heel erg overdreven. Is de minister dat met mij eens en wil zij dat regelen? Als dat het geval is, hoef ik geen amendement in te dienen.

Om niet direct in te gaan op de discussie over wat nu teveel pagina's zijn eerst even de vraag hoe kwalificatiedossiers door docenten gebruikt worden. Ik neem het kwalificatiedossier installeren als voorbeeld. Dit kwalificatiedossier heeft inderdaad 189 pagina's. Maar moet een docent wanneer hij een opleiding opzet en examineert al deze pagina's doornemen? Nee. Het kwalificatiedossier kent namelijk 10 verschillende diploma's van niveau 2, 3 en 4. Het is een heel breed kwalificatiedossier waarin beroepen van loodgieter tot elektriciën worden beschreven. Dit betekent dus dat een docent maar 1/10 deel van het dossier nodig heeft voor zijn opleiding/examinering. In de delen B en C van een kwalificatiedossier worden de diploma-eisen beschreven. Deze delen omvatten het grootste deel van het kwalificatiedossier. Dit betekent echter niet dat de delen A en D niet relevant zijn. Deel A wordt veel gebruikt door decanen in de voorlichting. Deel D bevat o.a. een toelichting op de wettelijke beroepsvereisten (indien vereist) die voor inspectie en scholen van belang zijn.

Een ander kwalificatiedossier dat als voorbeeld kan dienen is dat van Medewerker mode/maatkleding. Dit is een kwalificatiedossier met drie kwalificaties van niveau 2, 3 en 4. Dit kwalificatiedossier kent 87 pagina's; zonder de delen A en D gaat het om 68 pagina's.

Als het een veel te dik boek is, zegt men wellicht in het veld dat men daar niet mee uit de voeten kan en dat het anders moet. Dan kan er misschien een soort beroepsmogelijkheid komen, zodat men nog een keer kan piepen bij het departement. Laten wij afwachten wat de minister ervan vindt.

Ik wijs u allereerst op mijn eerdere uitleg dat de term «dik boek» wat genuanceerder ligt. Ik ben wel van mening dat indien de docenten of docententeams hinder ondervinden van de omvang van een kwalificatie, daarnaar serieus gekeken moet worden. Wel moet blijven gewaarborgd dat alle diploma-eisen in het kwalificatiedossier zijn opgenomen en wel

zodanig, dat het de docenten(teams) de basis geeft om op basis van deze eisen een goed opleidingsprogramma in te richten. Als docenten de kwalificatiedossiers niet goed vinden of te dik, dan kunnen zij dit kenbaar maken op de website «www.mijn kwalificatiedossier.nl» van het coördinatiepunt.

Is het een idee om docenten de vrijheid te geven de uitwerking in tientallen pagina's te laten voor wat die is en enkel de eis te stellen dat de leerlingen worden opgeleid voor die kerntaak? Dat klinkt mij redelijk in de oren, maar ik ben benieuwd wat de minister daarvan vindt.

Scholen en docententeams daarbinnen hebben de vrijheid om de opleidingsprogramma's in te richten zoals hen dat goeddunkt. De opleidingsprogramma's dienen wel te zijn gebaseerd op de diploma-eisen die in het kwalificatiedossier zijn beschreven. Zoals hiervoor aangegeven hoeven docenten daarvoor niet zoveel papier door te werken als wellicht gedacht. De docenten hebben niet de vrijheid om zelf de diploma-eisen te bepalen. Als ik dat zou toestaan, kunnen er per instelling verschillende diploma-eisen voor hetzelfde beroep ontstaan. De waarde van diploma's voor hetzelfde beroep zijn dan landelijk niet gelijkwaardig. Dat is niet wenselijk.

Kan de minister duidelijkheid verschaffen over de geldigheidsduur van zo'n kwalificatiedossier, dit in het verlengde van mijn opmerking van zojuist dat scholen moeten kunnen anticiperen op wijzigingen?

Met de ontwikkeling van kwalificatiedossiers en het format daarvoor is ook een langere houdbaarheid beoogd. Moesten eindtermendocumenten soms ieder jaar opnieuw gewijzigd worden, en in ieder geval jaarlijks opnieuw vastgesteld, kwalificatiedossiers zijn globaler en kunnen dus langer mee. Dat geeft ook rust in het veld omdat instellingen dan niet permanent hun opleidingen moeten bijsturen/herinrichten. In het wetsvoorstel zelf is geen geldigheidsduur vastgesteld. In de memorie van toelichting is aangegeven dat gedacht werd aan een termijn van 6 jaar. In de huidige situatie heb ik ervoor gekozen om de kwalificatiedossiers een geldigheidsduur van 3 jaar te geven; daarna bezie ik dat opnieuw.

Graag hoor ik van de minister hoe zij de kernvakken zal betrekken in de eerder genoemde AMvB, waarin die nadere voorschriften omtrent de inhoud van het kwalificatiedossier zullen worden gegeven.

Ik deel de mening van de heer Elias dat de algemene vorming zoals Nederlandse taal en rekenen en de beroepsgerichte kwalificatie-eisen beide belangrijk zijn voor een beginnend beroepsbeoefenaar. De niveaus die voor Nederlandse taal en rekenen zijn vastgesteld een voorzetting (op peil houden) zijn van het niveau dat bij de vooropleiding (vmbo) moet zijn bereikt. Voor niveau 2 en 3 is dat 2F. Voor de niveau-4-opleidingen stel ik een hogere eis, namelijk 3F. dat is hetzelfde niveau dat ik van havisten vraag. Bij algemene maatregel van bestuur zal ik vastleggen op welke wijze de kernvakken meetellen voor het behalen van een diploma. Over de precieze uitwerking zult u later worden geïnformeerd.

Kan de minister duidelijkheid verschaffen over het bedrag dat is geraamd voor de resterende 15% van de instellingen? Hoe zit het in het algemeen met de kosten van de invoering? Waar vindt de minister de dekking daarvoor? Voorts wil ik graag van de minister weten hoe zij de uitwerking van dit wetsvoorstel financieel ziet, in relatie tot het actieplan voor het mbo.

In de begroting van het mbo zijn middelen geraamd voor de invoering van de nieuwe kwalificatiestructuur. In de lumpsum voor de instellingen heb ik in 2010 een bedrag van € 18 mln. opgenomen. Vanaf 2011 is er € 20,6 miljoen aan de lumpsum toegevoegd. Dit bedrag is bestemd voor de afstemming van de opleidingsprogramma's op de nieuwe kwalificatiedossiers, de verbetering/stroomlijning van de bedrijfsvoering en verdere professionalisering van personeel.

De minister ziet geen aanleiding tot wijziging, maar de bekostiging zou wel tot beperkende bepalingen kunnen leiden ten aanzien van de kwalificatiedossiers. Denkt de minister dat dit zal gebeuren? Hoe vaak gebeurt dit? Graag krijg ik daarover meer informatie?

Op dit moment zie ik geen problemen met betrekking tot de bekostiging en de invoering van de kwalificatiedossiers. Als u doelt op de in mijn actieplan bedoelde intensivering/verkortening van de opleiding, dan heeft u mogelijk een punt. Bij de verdere uitwerking van het Actieplan en de uitwerking van de nieuwe bekostiging kom ik daarop terug. Bij de behandeling van het Actieplan heb ik al aangegeven, zorgvuldig te kijken welke opleidingen wél en welke niet verkort kunnen worden. Mijn algemene lijn is vooralsnog: dat moet grosso modo kunnen, maar waar het echt niet kan, moet een «tenzij» kunnen gelden.

Graag hoor ik van de minister meer over de gewenste hogere mate van betrokkenheid van docenten en hoe deze wijze te bereiken ware.

De docenten kunnen nu al op veel manieren betrokken worden bij de ontwikkeling van de kwalificatiedossiers, hetzij door zitting te nemen in een paritaire commissie, hetzij door deelname aan een bedrijfstakgroep. Ik vind in ieder geval dat de ervaringen van docenten benut moeten worden bij de verdere ontwikkeling van kwalificatiedossiers en heb dan ook maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat dat gebeurt. In ieder kwalificatiedossier moet worden aangegeven hoe docenten zijn betrokken bij de ontwikkeling van de kwalificaties en ervaringen kunnen worden geuit op de website www.mijnkwalificatiedossier.nl. Het coördinatiepunt leidt deze informatie vervolgens door naar het betrokken kenniscentrum. Bij de vertaling van de kwalificatiedossiers naar de opleidingsprogramma's heeft de docent zeggenschap conform de afspraken in het professioneel statuut.

Voor de toekomst verwacht ik dat de Stichting Beroepsonderwijs Bedrijfsleven i.o. voorstellen zal doen over de wijze waarop paritaire commissies moeten worden samengesteld; dit naar aanleiding van de voornemens die zijn neergelegd in het Actieplan mbo. Ik zou daarop niet vooruit willen lopen door nu al een verplichting in de wet op te nemen om in iedere paritaire commissie een docent op te nemen. Ik heb er echter geen principiële bezwaren tegen.

Een opleiding kan alleen worden aangeboden als er voor afgestudeerden voldoende arbeidsmarktperspectief is. Als wij dit wetsvoorstel aannemen, wordt deze zorgplicht weer van kracht. Wat betekent dit voor het begrip «voldoende arbeidsmarktperspectief»? Wanneer is arbeidsmarktperspectief voldoende? Zo ja, betekent dit concreet dat we gaan stoppen met bijvoorbeeld een theateropleiding op mbo-niveau, omdat deze opleidt tot werkeloosheid?

Arbeidsmarktrelevantie speelt op twee momenten. Allereerst bij het vaststellen van de kwalificatie. Een kwalificatie wordt alleen opgenomen in de kwalificatiestructuur als er op nationaal niveau bij het bedrijfsleven behoefte is aan die kwalificatie. Vervolgens – als die kwalificatie eenmaal

is vastgesteld – geldt voor instellingen de wettelijke zorgplicht om alleen opleidingen aan te bieden waar vraag naar is op de regionale arbeidsmarkt. Tot slot reguleert de beschikbaarheid van stageplaatsen het aanbod van opleidingen. Een goede toepassing van deze instrumenten voorkomt dat jongeren voor werkloosheid worden opgeleid.

Onder «voldoende arbeidsmarktperspectief» wordt verstaan dat studenten na het bepalen van hun diploma een baan moeten kunnen verwerven en behouden. Het houdt in, dat instellingen, voordat zij beslissen om een nieuwe opleiding te starten, zich moeten verstaan met het afnemend bedrijfsleven in hun omgeving, dat zij te rade moeten gaan bij de kenniscentra en de onderzoeken van bijvoorbeeld het ROA. De aansluiting wordt op landelijk niveau jaarlijks gemonitord via het schoolverlatersonderzoek van het ROA. Van alle gediplomeerde mbo-ers die in 2008 op de arbeidsmarkt kwamen, gaf 70% aan dat ze aan het werk zijn gegaan in het beroependomein van hun opleiding. Van de gediplomeerde BOL-ers geeft 80% aan dat het werk aansluit op hun opleidingsniveau. Voor de gediplomeerde BBL-ers is dit 70% (bron: ROA, Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2008). In mijn actieplan heb ik de nieuwe aanpak op regionaal niveau geschetst.

Vragen van de heer Beertema (PVV)

Hoe denkt de minister dat het staat met de beroepseer van de docent die een uitbrander krijgt omdat hij klassikaal lesgeeft?

De situatie die u beschrijft is in ieder geval niet zoals ik het zou willen. Ik denk dat de docenten trots kunnen en mogen zijn op hun vak en op hun professie. De kwalificatiedossiers geven zoals u weet de diploma-eisen weer. Bij de vertaling hiervan in opleidingsprogramma's zijn de instellingen en docententeams aan zet. Ik treed niet in het bepalen van de juiste onderwijsvorm, klassikaal, in groepen of individueel. De docent is uiteindelijk de persoon die de kennis doorgeeft en de studenten enthousiasmeert voor een vak. Op basis van de afspraken in het professioneel statuut heeft de docent zeggenschap over de onderwijspraktijk.

Is de minister het met mij eens dat het concept dat nu voorligt, onvermijdelijk moet bestaan uit te veel oefenen in praktische vaardigheden, zo veel dat het leidt tot saai, zouteloos onderwijs voor leerlingen en leraar?

In de kwalificatiedossiers wordt vastgesteld wat studenten moeten kennen en kunnen aan het eind van hun opleiding. Ze bepalen niet hoe er les wordt gegeven. De vertaling van de kwalificatiedossiers in opleidingsprogramma's behoort tot de taak van de instellingen en de docententeams. Het is de uitdaging van iedere instelling, iedere docent, om de optimale mix van onderwijsvormen aan te bieden die maken dat de studenten het onderwijs uitdagend en boeiend vinden. De kwalificatie-eisen zijn niet alleen gericht op het functioneren in het beroep maar ook op doorstroom naar vervolgonderwijs en het functioneren als burger. Met het oog op de doorstroom worden eisen gesteld aan Nederlandse taal en rekenen, en voor de niveau-4-opleidingen aan Engels. Daarnaast zijn er de eisen op het gebied van loopbaan en burgerschap; zie het document dat daarvoor ontwikkeld is en dat bij amvb zal worden vastgesteld.

Dit alles vraagt om een mix van onderwijsmethoden. Die leggen wij niet vast. We zien op verschillende scholen dan ook verschillende aanpakken. Mooie voorbeelden daarvan vormen de vakcolleges – relatief traditioneel onderwijs, terwijl bijvoorbeeld in Twente opleidingen werken volgens de innovatieve aanpak van de netwerkschool. Beide vormen zijn mogelijk binnen de kwalificatiestructuur en illustreren dat er veel vrijheidsgraden

zijn voor scholen als het gaat om de feitelijke inrichting van het curriculum.

Juist op het vlak van het docentintensief onderwijs heeft het cgo natuurlijk een heel slechte track record. Het wordt namelijk overal ingezet als docentextensief onderwijs. Weinig leraren, veel leerlingen en juist in dat brede oriëntatiedomein gaat zich dat wreken.

De invoering van de nieuwe kwalificatiedossiers en dit wetsvoorstel, zo heb ik ook al eerder aangegeven, vormen geen enkele rechtvaardigingsgrond om minder (bevoegde) leraren in te zetten. In mijn Actieplan heb ik al aangegeven dat de lat in het mbo omhoog moet. Daarom intensiveer ik de opleidingen en stel ik strikte(re) eisen aan de onderwijstijd. Dat alles kan alleen met inzet van bevoegde docenten. Voor studenten die beginnen in een opleidingsdomein is het noodzakelijk dat hun ook goede begeleiding wordt gegeven bij het proces om tot een goede studiekeuze te komen. Daarvoor zijn ook middelen beschikbaar.